

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

ritum divino mandato instituit, Matth. 3. vers. 6. 11.

2. *Quoad zelum.* Elias Ahabum Regem & sanguinariam Jesabelem insolentes & delinquentes castigavit, 1. Reg. 18. & 19. Joh. Phariseos increpavit, Mat. 3. v. 7. & adversus Herodis incestum coarguendo insurrexit, Marc. 6. v. 18.

3. *Quoad victum.* Elias à corvis in deserto passus est, 1. Reg. 17. v. 6. Johannes Baptista locustis & melle sylvestri, quod apes illi præparabant, in solitudine victitavit, Mat. 3. v. 4.

4. *Quoad amictum.* Elias zonâ pellicâ cinctus erat, 2. Reg. 1. v. 8. Johan. habebat vestimentum de pilis Camelorum, & zonâ pelliceam circa lumbos suos, Matth. 3. v. 4.

5. *Quoad mundi præmium.* Elias multas persecutiones passus est à Jesabele, 1. Reg. 19. v. 3. Johannes plura à Synagoga Judaica passus Iohan. 11. v. 18. 17. v. 12. 13. & tandem ex mandato Herodis in favorem Herodias decollatus est, Matth. 14. v. 9. seqq.

Memoriam hujus mystici Eliæ recollit hodie sancta mater Ecclesia, & non immeritò, siquidem Christus ipse tanti eum ætimat, ut singulari elogio inter natos mulierum majorem Iohanne Baptista non surrexisse constanter asserat, Matth. 11. v. 11. Luc. 7. vers. 28.

Nos sine ulteriori verborum circuitione historiam ipsam ad manus sumemus, quæ tribus partibus absolvitur. Occurrit enim

- I. *Elisabetha partus.*
- II. *Zacharia Hymnus.*
- III. *Consequens eventus.*

J.J.

EXEGESIS.

ERat Abrahamus Patriarcha centum annorum & Sara Uxor nonaginta, cum I-

saacus ipſis nasceretur. Miraculosa profectò nativitas, quam Sara his verbis excipit: Rixum mihi fecit Deus, & quicumque audierit, corridebit mihi, Gen. 21. v. 6. Pari modo de Iohanne Baptista refertur in Historia Evangelica, quod ex parentibus sterilibus & effœtis, Zacharia videlicet & Elisabetha natus fuerit. Rixit Zacharias, rixit Elisabeth, riterunt vicini, ridet adhuc tota Ecclesia, & super nativitate viri tanti gaudet, quem unctò suo, id est, Christo Deus Pater cœlestis lucernam præparavit, Pl. 132. v. 17.

Facit hoc

1. *Gratiosa nativitas,* de qua Lucas: Elisabethæ impletum est tempus pariendi. Remittit nos his verbis ad præcedentem historiam, de conceptione Iohannis Baptistæ, quam Pater credere volebat, v. 5. seqq. sed enim quamvis Zacharias non crederet, ipsius tamen incredulitas fidem Dei non evacua verite Rom. 3. v. 3. Elisabetha juxta angeli prædictionem concepit, & cum impletum esset pariendi tempus, filium quoque peperit.

Hoc non frustra notavit Spiritus S. Est enim certum concipiendi, pariendi & nascendi tempus, Eccl. 3. v. 2. quod prævertit Sichem & Dina, Gen. 34. v. 2. seqq. & adhuc prævertunt omnes illi, qui antequam legitimo jungantur matrimonio, vel statim post sponsalia ad illicitum properant concubitum, non expectatâ nuptiarum die, & solenni ecclesiasticâ benedictione, unde fit, ut *τηλιννα* saepe *παυδια* cum Livia Augusti Imperatoris conjuge pariant. Luculentum enim inter sponsalia & nuptias discrimen est, Gen. 19. v. 14. 24. v. 49. 53. ibi sponsalia, & v. 54. 55. 58. 65. 67. ubi nuptiæ describuntur. Gen. 29. vers. 18. 19. & vers. 21. 22. Ios. 15. vers. 16. 17. 18. Iud. 14. v. 5. 6. 7. & v. 8. 10. Match,

Matth. 1. v. 18. 20. Ergo honorabile sit conjugium ἐν πᾶσι, scortatores autem & adulteros Deus puniet, Ebr. 13. v. 14.

Hanc nativitatem gratiosam voco

1. *Respectu matris*, quæ sterilis fuit & effœta, adeoque ad pariendum inhabilis. Nilominus fœcundat ipsam Deus præter naturæ ordinem, ut non solum commendaret hoc miraculo nascituram prolem ad officium quoddam singulare & eximium destinatam: sed ostenderet etiam, quod ipse sit, qui sterilem in domo habitare facit, matrem filiorum lætantem, Ps. 113. v. 9.

2. *Respectu Patris*, qui Zacharias dicitur, & Sacerdos fuit ex tribu Levi oriundus, senex etiam, & naturaliter ad generandum ineptus. Ex hoc parente natus est Johannes Baptista, ut constaret omnibus, ipsum non esse Messiam, qui ex tribu Juda nasci debebat, Gen. 49. vers. 10. sed Messia præcursores, sub cujus adventum sacerdotium Leviticum antiquandum & abrogandum erat, Ebr. 8. v. 13. Nam Lex & Prophetæ usq; ad Johannem, Matth. 11. v. 13.

3. *Respectu prolis*. Nam peperit filium, inquit Evangelista, & quidem talem filium, quo major inter natos mulierum non surrexit, dicente Christo, Matth. 11. v. 11. quare gratulantur parentibus vicini & cognati, & hoc ipso præbent nobis

Primò *Exemplum charitatis*, ut & nos rebus amicorum secundis & felicitati proximi congaudeamus juxta præceptum Apostoli, Roman. 12. vers. 15. hæc est natura vera charitatis, 1. Cor. 13. v. 4. 5. 6. Exempla vide Gen. 24. v. 60. Ruth. 4. v. 11. 14. Tob. 7. v. 15. 9. v. 9. Hoc non ore tenus tantum sed ex animo fieri debet, 1. Joh. 3. v. 18.

Secundò *Exemplum pietatis*. Quicquid enim factus est, Deo ascribunt, deprædican-

tes misericordiam, quam in grandævis istis parentibus magnificaverat. Ita benedictionem divinam agnoscere debent pii parentes, quando augemur aliquâ prole. Nam Dei opus est, qui magnificat hoc modo suam erga parentes misericordiam. Sunt qui murmurant adversus Deum, quando multos liberos suscipiunt, & vaccam libentius prægnantem & parientem vident quàm uxorem. Sed graviter peccant, condignas aliquando pœnas daturi, utpote qui Deum contemnemur, & libidinis ergo ducunt uxores, super hos Diabolus regimen habet, Tob. 6. v. 16. Filii autem sunt hæreditas Domini, & fructus ventris merces, Ps. 127. v. 3.

Tertiò *Exemplum fidelitatis*. Inter tria pulcherrima, quæ Deo & hominibus placeant, medio loco, qui honoratior esse consuevit, ponit mutuum inter vicinos amorem, Sir. cap. 25. v. 1. & Salomo Rex sapientissimus, fidelem vicinum pretiosum thesaurum esse pronunciat. Prov. 17. v. 10. Hanc fidelitatem ipso opere declarant vicini Zachariæ, dum ocyus convolant, & ob felicem Elisabethæ partum congaudent. Tales fideles vicini sub pane quotidiano in quarta petitione comprehenduntur, & à Deo petendi sunt, qui solus corda hominum in manu sua habet, Pl. 33. v. 15. & inimicos quoque ad pacem convertere potest, Prov. 16. v. 7.

II. *Circumcisionis festivitas*, quam statim octavo die post nativitatem instituunt juxta ordinationem divinam, Gen. 17. v. 12. & hortantur nos hoc suo exemplo, ut liberos etiam, quos Dei gratia suscepimus, quamprimum fieri potest Christo apponemus, nec baptismum in dies plures, aut menses aliquot, ut nobilibus & Principibus placet, malitiosè differamus. Quâdiu enim sine baptismis jacet infans, tâdiu est sub potestate tene-

te tenebrarum. Hinc Christus; nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum cœlorum, Joh. 3. v. 5. Multa autem notabilia circa hunc actum ponderanda veniunt, quæ tamen ad duas classes principales redigi possunt.

1. *Nominis impostio*, quæ est

1. *Religiosa*. Nam videmus ex prælecta pericope, quod Judæi etiam in usu habuerint infantibus circumcisis nomina imponere, ac proinde non sine fundamento hic mos ad nostras quoque Ecclesias devenit. Hoc autem utilitatis habent nomina in baptismo accepta, ut nos admoneant

Primò, *nostra renovationis*, Tit. 3. v. 5. quia enim novæ creaturæ facti sumus in baptismo, 2. Cor. 5. v. 17. æquum est, ut novum etiam nomen accipiamus, sicut Abrahamo etiam datâ circumcissionis lege nomen Deus mutavit, Gen. 17. v. 5.

Secundò, *debita obligationis*, quâ Christo nomen dedimus abjurato Diabolo & omnibus operibus ejus. Serviendum igitur non mundo & Diabolo, sed uni & soli Christo in justitia & sanctitate, quâ delectatur, Luc. 1. v. 74. 75. non enim convenit signo Christi & Diaboli, castris lucis & tenebrarum, 2. Cor. 6. v. 15.

Tertiò *necessaria consolationis*, quando sub onere crucis & calamitatum querulamur cum Ecclesia: Nunquid in æternum projiciet Deus & non amplius placabilis erit? num finis erit omnino misericordiæ ejus? &c. Pl. 77. v. 8. 9. tunc utile erit meminisse nominis in baptismo impositi, quo in cœlis ascripti, Luc. 10. v. 20. & in libro vitæ consignati sumus, Apoc. 22. v. 19. Phil. 4. v. 3. non oblitus est tui non etiam derelinquet te, sed nomen tuum novit, Esa. 43. v. 1. in manibus descripsit, Esa. 49. v. 16. in libro

monimenti consignavit, Mal. 3. v. 16. Esto igitur bono animo, Dominus tecum est in omnibus necessitatibus, & auxilium suum opportuno tempore tibi præstabit, Pl. 91. vers. 14.

2. *Scrupulosa*. Nam concertatio oritur de nomine, dum cognati & vicini ex nomine Patris Zachariam ipsum appellari volunt, sed reclamat mater, & neutiquam, inquit, Johannes vocabitur. Unde apparet, quod non parùm interfit, quæ & qualia liberis tuis nomina imponas. Hodie delectantur multi *nominibus ethnicis*, & *Hæctores*, *Alexandros*, *Hannibales*, *Helenas*, *Cleopatras*, &c. filios & filias appellitant, nonnunquam etiam complura, eaque diversa ac discrepantia nomina coacervant absque ulla rei utilis commonefactione, ex inani saltem ostentatione. Christus separavit nos ab ethnicis proprio suo sanguine, proinde communionem illorum qualemcunque etiam averfari, & talia nomina liberis nostris imponere debemus, quæ commonefactionem ad pietatem ipsis præbere possunt, ne cum omnibus ethnicis, ethnicorum quoque molliciem & impietatem sectari videamur, quod Maccabæorum tempore Judæis accidisse historia illa abundè testatur.

3. *Ominosa*. Quia enim nomen hoc mirum videtur cognatis & vicinis, eò quod nemo erat in tota cognatione Zachariæ, qui ita vocabatur, res defertur ad parentem, qui postulato codicillo scribit & dicit simul: Johannes est nomen ejus, q. d. non dedimus sed accepimus nomen hoc jam pridem ab angelo, cum nativitas hujus infantis annuntiaretur, quare non opus est concertatione, stat sententia, Johannes appellabitur. Hoc ipso Johannis officium connotatur, Johannes enim gratiosum significat. Talis verè erat

erat Johannes, quia gratiam Dei prædica-
vit, & agnum peccata mundi tollentem ex-
tento digito monstravit, quem magno ha-
ctenus desiderio pii Patres expectaverant,
Joh. 1. vers. 29. Luc. 10. v. 24.

Hortantur nos pientissimi parentes suo
exemplo, ut verbo & mandato divino con-
stanter inhaereamus, nec avelli nos patia-
mur

1. *Consuetudinem.* Nam consuetudo
sine veritate error est, inquit Cyprianus.
Reformanda igitur juxta verbum Dei ex-
emplo Christi, Matth. 19. v. 8.

2. *Necessitudinem.* Qui enim amat Pa-
trem & matrem, filium aut filiam plus
quam me, non est me dignus, inquit Chri-
stus Matth. 10. v. 37. exemplo sit Abraham,
Genes. 12. vers. 1. seqq. secus fecit Radol-
dus Dux Frisæ, qui recordatione majorum
pedem è baptisterio retraxit. O stultitiam!

*Sit maledictus amor, pax & concordia
quevis.*

Que violat summi iussa verenda Dei.

2. *Miraculi descriptio.* Non quidem à
Johanne factum est miraculum, Johan. 10.
vers. 41. nihilominus quia futurus erat vir
eximius singularibus Sp. S. donis instructus
& mirabilium operum executioni destina-
tus, ideò conceptio & nativitas ejus mira-
culis claruit. Ne tamen extra limites vage-
mur, sed in textu nos contineamus, circum-
cisionem hâc vice contemplabimur, quæ
miraculosa est, si spectes

1. *Zachariam loquentem.* Mutus erat
hactenus, quia verbis Angeli de futura con-
ceptione & nativitate Johannis non credi-
derat, sed jam incipit loqui, nimirum emen-
datâ incredulitate tollitur pœna. Nemo
igitur desperet: Novit Dominus mutare
sententiam, si tu noveris emendare deli-

ctum, inquit Ambrosius. *Vulnerat &
medetur,* Job. 5. vers. 18. & si recesserimus
à malo, pœnitebit ipsum mali, quod locu-
tus est adversus nos, Jer. 18. v. 7. 8.

Hoc magnum est miraculum, & insigne
opus divinæ omnipotentiae. Quis enim
posuit os in homine? vel quis ponit surdum
vel mutum, vel videntem vel cœcum? non-
né ego Jehova? Exod. 4. vers. 11. quod si
igitur concessit tibi Deus usum sermonis,
vide ne obmutescas Pastor in Ecclesia, Esa.
56. vers. 10. Magistratus in curia, Psalm. 58.
vers. 2. Christianus quilibet in communi
vita, Psalm. 15. vers. 2. aut scurrilia tractes
& obscœna loquaris, quæ Christianis dede-
cent, Eph. 4. vers. 29. sed de Deo colloqui-
um institue, Psalm. 19. vers. 15. & non lo-
quere nisi quæ vera pudica, justa sunt, Phil.
4. vers. 8. qui enim custodit linguam suam,
custodit animam suam, Prov. 13. vers. 3.
mors & vita in potestate ejus, Proverb. 18.
vers. 21.

2. *Viciniam obstupescentem.* Scribit e-
nim Lucas: Factum esse timorem magnum
super omnes vicinos, & posuisse omnes, qui
audiverunt, in corde suo, dicentes: Quid-
nam puer hic erit? manum enim Domini
fuisse cum illo.

Ita bene ominati sunt de hoc puerulo,
utpote quem manus Domini mirabiliter re-
xit ante partum, cum saltaret in utero, in
partu, cum nasceretur ab effœta sterilique
matre, & post partum, cum vocaretur eo-
dem nomine, quo vocatus pridem erat ab
Angelo. Apparet hinc, quod in infanti-
bus etiam futuræ ætatis *τεκμήρια* quædam
Deus interdum ostendat. Etsi enim pru-
dentia non venit ante annos, tamen indo-
les naturæ occultari non potest, sed Spiri-
tus Sanctus etiam in pueris negotiosus est,
& ma-

& maturè molitur, quod per ipsos progressu temporis operari cogitavit.

Esaü & Jacob in utero materno calcibus se invicem petebant, Gen. 25. v. 22. Phares & Zaran cum jamjam in lucem edendi essent, unus manum utero exeruit, cui obstetrix filium coccineum alligavit, Gen. 38. vers. 28. seqq. De Athanasio Episcopo Alexandrino memorant historiæ, quod in pueritia ludens cum aliis pueris per ludum & jocos Episcopus creatus fuerit, qui & reliquos ordinavit, Diaconos & Presbyteros constituit. Omen hoc fuit, quod Episcopus olim futurus erat. Tradunt alii sancto Ambrosio nato & in cunisposito, examen apum advolasse, & cunas circumsepsisse, quo mellea ipsius eloquentia denotata est. S. Nicolaus vix in mundum venerat, quin jejunium & abstinentiam sectatus diebus Mercurii & Veneris ubera fugere noluit. Hinc rectè Salomo: Ex studiis intelligitur puer, num munda & recta sint opera ejus, Prov. 20. v. 11.

De Secundo.

Fuit Elisabethæ partus, sequitur Zachariæ hymnus, qui duabus partibus absolvitur, ut sunt

1. *Doxologia.* Hæc enim est piorum indoles & natura, ut gratias agant semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo & Patri, Ephes. 5. vers. 20. Exod. 15. vers. 1. 2. Judic. 5. vers. 3. 1. Sam. 2. vers. 1. Imitemur hæc exempla, & quando benedicimur in terris, iterum benedicamus Domino in cælis, hæc est voluntas Dei in Christo Jesu in vobis, 1. Thess. 5. v. 18.

Tria verò maximè notabilia in *δοξολογία* ista occurrunt:

1. *Objecti celsitudo.* Nam ad Deum ve-

rum & vivum se convertit, qui est principalis author omnium beneficiorum tam corporalium quàm spiritualium, Jac. 1. vers. 17. & Deum Israelis vocat, non quod alius sit Israelis, & alius gentilium Deus, Rom. 3. vers. 29. sed tum propter patefactionem, quia posteris Israelis sese peculiariter in verbo manifestavit, Psalm. 147. vers. 19. Esa. 31. vers. 9. tum propter fœderis pactionem, quod cum Abrahamo, Isaaco & Jacobo inierat, Gen. 17. vers. 7. tum etiam propter Messiaë promissionem, qui ex ipsorum prosapia oriundus erat, Genes. 22. vers. 18. 26. vers. 3. 28. vers. 13. 14. hodie verò Deus est omnium illorum, qui vestigiis Abrahamæ insistant, Rom. 4. vers. 11. seqq. & spirituales Israelitæ sunt, Rom. 2. vers. 29. quod solatium certè efficacissimum est in omnibus tribulationibus. Est quidem Deus Salvator omnium hominum, maximè tamen fidelium, 1. Tim. 4. v. 10. Cur ergò trepidemus? Si Deus pro nobis, quis contra nos? Rom. 8. vers. 31.

2. *Beneficiorum magnitudo,* quorum tria Zacharias deprædicat, ut sunt:

1. *Gratiosa visitatio.* In græco habetur vocabulum *ἐπισκέψατο*, quo propriè talis visitatio significatur, qualis est Medici, quando venit ad ægrotum. Totum genus humanum in lethali peccatorum morbo, imò in spiritali morte latebat, sed venit Christus tanquam verus Medicus, & assumpta humana carne proprio suo sanguine medicinam paravit. Hæc est gratiosa visitatio quam Zacharias hinc tantoperè extollit. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, vulneratus est propter iniquitates nostras, disciplina pacis nostræ super eum, & per livorem ejus lanati sumus, Esa. 53. v. 4. seqq.

Aaa 2

2. Glo-